

Բարոյական արժեքներու պահպանումը կենսական է հայութեան համար, եթէ կը փափաքի չխաբարել իր հարազատ ինքնութիւնը: Նոր բարքերու որոշ տարրեր միշտ խորթ պիտի մնան

հայութեան, հետեւաբար եւ՝ անընդունելի: Մեր առհաւական բարքերը, փառքը եւ պատիւը, պահպանենք իբրեւ զբիր ական:

ԶԵՆՈՐ Ա. ՔՀՆՅ. ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ

ՕՏԱՐ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ

Երբ Հայաստան անկախութիւն հռչակեց, աշխարհի չորս կողմերէն հազարաւոր աղանդաւորներ մեր երկիրը խուժեցին: Այնքան որ թէ՛ կառավարական եւ թէ՛ եկեղեցական իշխանութիւններ սկսան մտահոգուիլ: Եւ ուզեցին աղանդաւորներու առաջք առնել: Հոս Ամերիկայի մէջ մեր Առաջնորդարանը ՀԱԻԱՏ անուն փարզական խումբ մը կազմակերպեց որպէս զի թէ՛ եկեղեցական եւ թէ՛ աշխարհական անձինք Հայաստան երթան եւ փարզութիւն ընեն ընդդէմ աղանդաւորներուն: Այսօր տարիներ ետք տակաւին այլազան աղանդաւորներ կը գործեն Հայաստանի մէջ եւ տակաւին անոնց գոյութիւնը կը մտահոգէ բոլորս:

Ի՞նչ է սակայն իրավիճակը Ամերիկահայոց: Մենք Հայերս հոս Ամերիկայի մէջ օտար աստուածներ կը պաշտե՞նք: Իմ յիսուն տարիներու փառանջական պաշտօնավարութեանս շրջանին ես հանդիպած եմ քանի քանի հայերու որոնք աղանդներու կը հետեւին: Ստորեւ պիտի պատմեմ մի քանի դրուագներ որոնք իրականութիւն են եւ ցոյց կու տան թէ ինչպէս ամերիկահայեր եւս աղանդաւոր եղած են:

Օր մը ծխականի մը տունը գացի տնօրինէ՛ք կատարելու համար: Տանտիրոջմէն խնդրեցի որ ինծի բերէ աղ, ջուր եւ պուլիդուր: Մոմ մը վառեցի եւ խունկ ծխեցի: Շարականս երգեցի եւ

տունը օրհնեցի երեք անգամ: Տեսայ որ տանտիկինը ինծի հետ կ'երգէր եւ խաչ կը հանէր: Նոյնիսկ եկաւ եւ ձեռքիս խաչը համբուրեց: Իմ ծխականս ճշմարիտ Լուսաւորչական մըն էր: Յանկարծ սակայն այս բարեպաշտօն Հայ տիկինը ինծի մօտեցաւ եւ ըսաւ. «Տէր Հայր, դուն գիտե՞ս թէ ես մեծ Մահարանային հետեւորդ մըն եմ: Ես միշտ կ'երթամ եւ իր փարզները մտիկ կ'ընեմ: Մահարանան սփանչելի փարզիչ մըն է:» Եւ սկսաւ ինծի ցոյց տալ Մահարանային գիրքերը եւ նկարները: Ափ ի բերան մնացի: Ահա ամերիկահայ լուսաւորչական մը որ միաժամանակ ճշմարիտ աղանդաւոր մըն էր:

Կիրակի օր մը փարզի պահուն նոր անձ մը տեսայ եկեղեցիին մէջ: Այս անձը տեսայ յաջորդ կիրակի օրերուն եւս: Կիրակի մը պաշտամունքի աւարտին բոլը գացի եւ սկսանք խօսիլ: Միայնակ մէկն էր: Այլոց հետ յարաբերութիւն չէր ընէր: Ըսաւ թէ ինք կը պատկանի խումբի մը որ ատեն ատեն կը հաւաքուի եւ մեռելներու հետ կը խօսակցի: Իմ կարծիքովս մեռել վերակոչելը ոչ գիտութիւն է եւ ոչ ալ կրօն: Մեռել կանչելը աղանդ մըն է: Սուրբ Գիրքը հակառակ է այս աղանդին: Ս. Գիրքը Վեռլի կ'անուանէ այն անհատը որ մեռելի հետ կը խօսի: Այս մարդը կիրակիէ կիրակի իմ փարզներս «դէյր» ըրած էր եւ ինծի օրինակ մը տուաւ:

Բայց այդ «դէյրը» բնաւ չի գործածեցի: Ես մեռելի հետ խօսելու արհեստէն կը վախնամ:

Օրին մէկը արտասահմանէն եկած Հայու մը տունը նաշի գացինք: Երբ կը խօսակցէինք, մեր հիւրընկալը ըսաւ թէ ինք մէկ աստուծոյ չի հաւատար, այլ կը հաւատայ բազում աստուածներու: Կոհակցի թէ.- «Ես բազմաստուածեան եմ» ըսել կ'ուզէ: Ահաւասիկ ուրիշ աղանդաւոր մը: Ես այնպէս կը խորհէի որ ամէն արտասահմանէն եկած հայ անպայման զօրաւոր Լուսաւորչական կ'ըլլայ: Այս մարդը ուրտեղէ՞ն ուր բազմաստուածեան եղած էր: Մինչ տակաւին կը խօսէինք, այս նոյն մարդը ըսաւ.- «Ես հայութիւնը շատ կը սիրեմ, ես կը պաշտեմ հայկական պատարագը: Ես չեմ ուզեր որ որեւէ փոփոխութիւն մտցուի մեր աւանդութիւններուն մէջ:» Ի՞նչ զարմանալի հակասութիւններ:

Հիւանդի մը կանչուեցայ: Հիւանդը հոս Ամերիկա ծնած տարեց օրիորդ մըն էր: Երբ իր վրան կ'աղօթէի ինծի հետեւեալ խօսքը ըսաւ.- «Գիտե՞ս Տէր հայր, ես հոգիներու կը հաւատամ:» Խորհեցայ թէ «Սուրբ Հոգիին կը հաւատամ» ըսել կ'ուզէ: Եւ ես իրեն պատասխանեցի.- «մենք ալ Սուրբ Հոգիին կը հաւատանք»: Օրիորդը սկսաւ ինծի բացատրել թէ ինք «հոգեպաշտ» մըն է: Անշուշտ այս եւս աղանդ մըն է: Եւ մենք հայ քրիստոնեաներս այս աղանդը եւս կը մերժենք: Հոգեպաշտները այնպէս կը հաւատան թէ մարդս երբ կը մահանայ նորէն, կը ծնի: Բայց այս անգամ կը ծնի որպէս թոչուն կամ որպէս ձուկ: Ըսէք խնդրեմ,

ներկայ դարուս մէջ հայ օրիորդ մը ի՞նչպէս կրնայ հոգեպաշտութեան աղանդին փակիլ:

Թաղումի մը աւարտին հոգեհաշի համար ննջեցեալի դատեր տունը գացինք: Մինչդեռ տիկինները պատրաստութիւն կը տեսնէին, սկսայ հիւրասենեակին չորս պատերուն կախուած նկարները դիտել: Եւ ինչ զարմանք, ամէն անկիւն եւ ամէն պատ էլ վիս Բրէզլիի հսկայական նկարները կը տեսնուէին: Հոն էին նաեւ երգիչին նուագարանները, մոմեր, ծաղիկներ, զարդարուած կաշիներ եւ այլն: Պարապ տեղ չկար տունին մէջ: Ննջեցեալի դատեր հարցուցի.- «Ի՞նչ եմ ասոնք», եւ սա պատասխանը ստացայ.- «Ես էլ վիս Բրէզլի»ն շատ կը սիրեմ, ես գինքը կը պաշտեմ:» Ականջներուս չհաւատացի: Զէի գիտեր որ հայ օրիորդ մը կրնար էլ վիսը աստուծոյ տեղ դնել:

Սուրբ Գրոց սերտողութիւն կը կատարէինք: Ներկաներէն մին յանկարծ հետեւեալը ըսաւ.- «Ես երբ մեռնիմ կ'ուզեմ որ գիս ովկիանոսին մէջ նետեն: Ես ջուրէն ծնած եմ եւ պէտք է ջուրը երթամ»: Այս տիկինը Տարուի-նական աղանդի՞ն կը պատկանէր միթէ:

Վստահ եմ թէ վերոյիշեալ պատմութիւններուն վերջը չկայ: Ուրիշ քահանաներ կրնան ուրիշ հայ աղանդաւորներու պատմութիւնը ընել: Իմ կարծիքովս, մինչ Հայաստանի հայերով կը մտահոգուինք, պէտք է մտահոգուինք նաեւ Ամերիկայի հայերով որոնք աղանդաւոր եղած են: Սուրբ Գիրքը կը պատուիրէ.- «Ես եմ բոլ Տէր Աստուածդ: Օտար աստուածներ մի պաշտեր»:

ԿԱՐԷՆ Ա. ՔՀՆՅ. ԿՏԱՆԵԱՆ